

Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ

A beteg gyermek jogai

2015. szeptember 25.

összeállította:
Erhardtné dr. Gachályi Anikó
betegjogi képviselő

TÁMOP 5.5.7-08/1-2008-0001

Betegjogi, ellátottjogi és gyermekjogi képviselői hálózat
és civil jogvédő munka fejlesztése

SZÉCHENYI 2020



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Alaptörvény

- XVI. cikk (1) *Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*
- XX. cikk (1) *Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.*

1997. évi CLIV. törvény (Eütv.)

- jogalkotó kiterjesztően értelmezi az Eütv.-ben rögzített „általános betegjogokat” a gyermekekre is
- a gyermek „speciális betegcsoport” alanya (várandós édesanyák)
- fokozottabb figyelem mind a betegjogi képviselő, mind az egészségügyi dolgozók részéről

Beteg: az egészségügyi **ellátást igénybe vevő vagy abban részesülő** személy

Betegjog: mindazon **jogosultságok összessége**, melyek az egészségügyi **ellátás során az azt igénybe vevő személyt megilletik**, függetlenül attól, hogy az ellátást igénybevevő személy betegsége miatt vagy más okból kerül kapcsolatba az egészségügyi ellátással
pl.: szűrővizsgálatok, sportorvosi szakvizsgálat

A betegek és a hozzátartozók jogainak **garanciális védelmét az egészségügyi törvény biztosítja.**

A betegjogok rendeltetése:

az alapvető emberi jogoknak

- az egészségügyi ellátás során való tiszteletben tartása,
- érvényesülése,
- garanciális szabályainak megfogalmazása

A betegjogi rendelkezések célja:

- egyensúlyt teremtsenek a beteg – orvos, illetve
- a beteg – egészségügyi szolgáltató viszonyában
- kialakuljon egy partneri viszony,
- a betegek aktív, tudatos részvétele mellett zajló gyógykezelés

Az 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

II. fejezet: **A betegek jogai és kötelezettségei**

1. cím: Az egyén szerepe

2. cím: **A betegek jogai és kötelezettségei**

3. cím: **A beteg jogainak érvényesítése:**

- a beteg panaszának kivizsgálása
- **a betegjogi képviselő**
- a közvetítői tanács

1. Az **egészségügyi ellátás**hoz való jog.
2. Az **emberi méltósághoz** való jog.
3. A **kapcsolattartás** joga.
4. A **gyógyintézet elhagyásának** joga.
5. A **tájékoztatáshoz** való jog.
6. Az **önrendelkezéshez** való jog.
7. Az **ellátás visszautasításának** joga.
8. Az **egészségügyi dokumentáció megismerésének** joga.
9. Az **orvosi titoktartáshoz** való jog.
10. A **panaszjeljáráshoz** való jog.

GRAFIKA:

© PEF/APACHE FRANCE



egészségügyi ellátáshoz való jog

emberi méltósághoz való jog

kapcsolattartás joga

gyógyintézet elhagyásához való jog

tájékoztatáshoz való jog

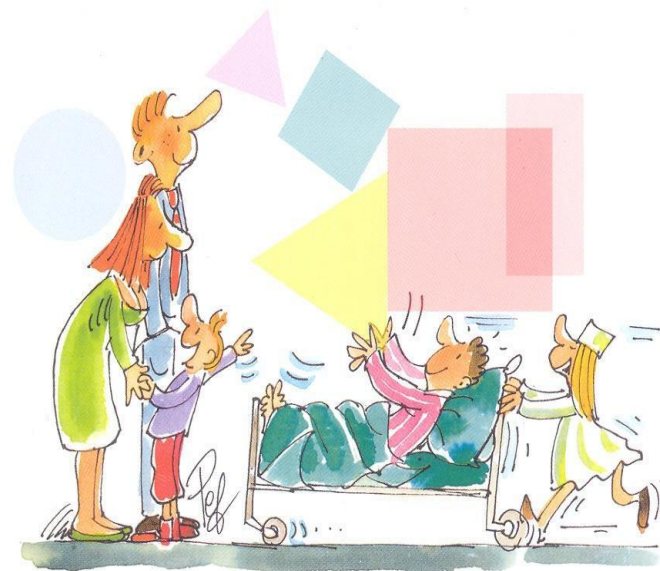
önrendelkezéshez való jog

az ellátás visszautasításának joga

egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való jog

orvosi titoktartáshoz való jog

Egészségügyi-szakmai alapvetés, hogy csak a beteg gyermek testi, lelki és érzelmi szükségleteinek egyaránt megfelelni képes kezeléssel lehet érdemi terápiás eredményt elérni.



Betegjogok - a gyermekek betegjogai



Jogok



„Nehézségek”

Emberi méltósághoz való jog → kor-specifikusan biztosítani

Kapcsolattartás joga → ha nem a szülő, vallásgyakorlás,

Gyógyintézet elhagyásának joga → ki viheti haza, önállóság, SAJFEL

Tájékoztatáshoz való jog → kor-specifikus, szülő tájékoztatása, 16 -18 éves

Ellátás visszautasításának joga → mire jogosult a cselképt. gyermek szülője

Egészségügyi dokumentáció → ki a jogosult személy, 16-18 éves,
megismerésének joga láttelel

A megfelelő egészségügyi ellátáshoz való jog

<http://www.each-for-sick-children.org/>

Országos Betegjogi,
Ellátottjogi, Gyermekjogi és
Dokumentációs Központ



A megfelelő egészségügyi ellátáshoz való jog

- A betegek legalapvetőbb joga, hogy megfelelő, **megkülönböztetés nélküli ellátásban** részesüljenek.
- Minden betegnek joga van az **egészségi állapota által indokolt, megfelelő, folyamatosan hozzáférhető és megkülönböztetés nélküli egészségügyi ellátáshoz** a szakmailag indokolt szinten, az általa megválasztott orvosnál.
- Ügyeleti szolgálat, illetve sürgős szükség esetén azzal a korlátozással gyakorolható az orvosválasztás joga, hogy életveszély, illetve azonnali beavatkozást igénylő ellátás esetén kizárt az orvosválasztási jog gyakorlása.
- Ha a beteg a kezelőorvos által megállapított diagnózisnak vagy javasolt terápiának **más orvossal történő felülvizsgálatát szeretné**, ezt kezelőorvosánál szóban jelezheti.

Az emberi méltósághoz való jog

<http://www.each-for-sick-children.org/>



Az emberi méltósághoz való jog

- Az ellátás során a beteg jogosult arra, hogy **vele tisztelettel és megbecsüléssel bánjanak.**
- A betegen kizárólag **az ellátáshoz szükséges beavatkozások végezhetők el**, melybe beleegyezését adja.
- A beteg **személyes szabadsága kizárólag** sürgős szükség esetén, a beteg vagy mások élete, testi épsége és egészsége védelmében, **indokolt ideig korlátozható.**
- A beteget csak **méltányolható okból és ideig szabad várakoztatni.**
- A beteg ellátása során **szeméremérzetére tekintettel** ruházata csak a szükséges időre és szakmailag indokolt mértékben távolítható

A beteg gyermek emberi méltóságának védelme

- alkotmányos alapjog – „a beteg **személy** és nem pedig tárgy”
- a gyermek magánszférájának és integritásának védelme
- gyökerei az alapvető **orvosi és egészségügyi etikai normák** tiszteletben tartásából fakadnak
- **szeméremérzet** tiszteletben tartása (tini nőgyógyászati vizsgálatok)
- megszólítás tisztelettel történjen – diszkrimináció mentesség **életkori sajátosságok** figyelembevételével
- egészségügyi dolgozó nem élhet vissza helyzetével a gyógyítás, illetve az ellátás során – **türelem** a gyermekkel szemben, korának megfelelő **kommunikáció** (orvosképzésben külön figyelmet fordítanak rá)
- a beteg csak méltányolható okból és ideig **várakoztatható**

A kapcsolattartás joga

<http://www.each-for-sick-children.org/>



- A beteg jogosult más személyekkel **szóban vagy írásban kapcsolatot tartani, továbbá látogatókat fogadni.**
- A beteg **megtilthatja, hogy kezelésének tényét** vagy az azzal kapcsolatos egyéb információkat más előtt feltárják
- A súlyos állapotú betegnek joga van arra, hogy **az általa megjelölt személy mellette tartózkodjék.**
- A **kiskorú betegnek** joga van arra, hogy szülője vagy törvényes képviselője mellette tartózkodjék.
- A **szülő nőnek a vajúadás és a szülés alatt joga** van arra, hogy az általa megjelölt nagykorú személy vele legyen. Továbbá arra, hogy újszülött gyermekével egy helyiségben nyerjen elhelyezést.
- A kapcsolattartás időtartami korlátait a **kórházi Házirend szabályozza**, az abban foglaltak a betegek számára kötelező érvényű.

KORLÁTOZÁSOK: ITO, fertőzések, járványok, ellátási érdek,
tiltó nyilatkozatok (látogatók kizárása!)

A beteg gyermek kapcsolattartásának joga

- a magánszféra védelmével függ össze
- a betegellátás zavartalanságának és a többi beteg gyermek nyugalmanak tiszteletben tartása mellett (**házirend szabályainak betartása, valófélben lévő szülők...**)
- **írásban és szóban jogosult** kapcsolattartásra – kizárhatóak bizonyos személyek a kapcsolattartásból (**>16 éves is megteheti!**)
(Pszichiátriai Osztályon kezelt gyermek állapota indokolhatja)

speciális esetek:

- a vajúdó nő igényelheti, hogy az apa mellette lehessen a **szülés** alatt,
- **újszülött** édesanyjával tartózkodhat a szülést követően,
- **súlyos állapotú** beteg gyermek mellett hozzátartozója végig ott lehet
- **kiskorú beteg** mellett tartózkodhat **szülője, törvényes képviselője**
- a beteg gyermek pszichés állapotát pozitívan befolyásolja
- **vallási meggyőződés** alapján egyházi személlyel kapcsolattartás

A gyógyintézet elhagyásához való jog

<http://www.each-for-sick-children.org/>



A gyógyintézet elhagyásához való jog

- A betegnek ez a joga csak akkor korlátozható, ha **mások testi épségét, egészségét veszélyezteti**, vagy ha ezt törvény írja elő.
- Kórházi elbocsátásról a beteget, vagy a hozzátartozót lehetőleg **24 órával előbb tájékoztatni kell**.
- A beteg kezelőorvosának javaslata ellenére, saját felelőssége dönthet úgy, hogy **önként elhagyja a kórházat**. A **távozási szándékot előzetesen be kell jelenteni**, ezt a tényt rögzítik, és ekkor a beteg zárójelentést kap a kezelésről.
- Ha a beteg előzetes bejelentés nélkül távozik az egészségügyi intézményből, akkor ezt **„előzetes bejelentés nélküli távozás”** megjegyzés mellett a dokumentációjában feltüntetik, és ha a beteg egészségi állapota szükségessé teszi, értesítik az illetékes hatóságot.

Megilleti-e a gyermeket a gyógyintézet elhagyásához való jog?

Cselekvőképtelen beteg esetén a gyógyintézet elhagyásához való jog a **törvényes képviselő egyetértésével** gyakorolható.

Amennyiben a cselekvőképtelen beteg a gyógyintézetet **bejelentés nélkül hagyja el**,

- a kezelőorvos ezt a beteg egészségügyi dokumentációjában feltünteti,
- továbbá a **gyógyintézet elhagyásának tényéről értesíti a törvényes képviselőt.**

Korlátozottan cselekvőképés kiskorú beteg esetén a

- **16. § (1) bekezdés a) pontja szerint megnevezett személyt,**
- **ennek hiányában a törvényes képviselőt kell értesíteni.**

(jelzés a gyermekvédelem felé)

A tájékoztatáshoz való jog

<http://www.each-for-sick-children.org/>



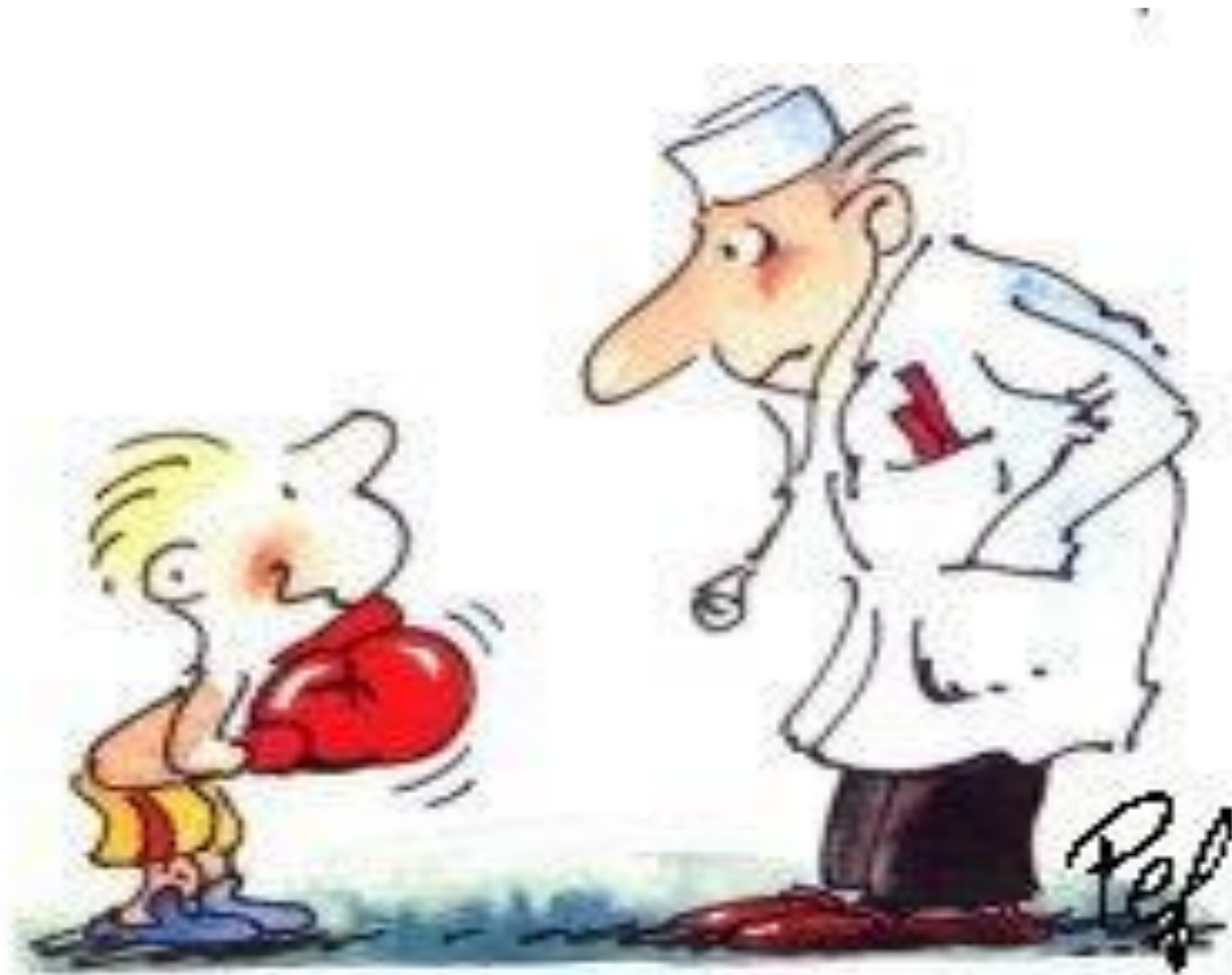
- A betegnek joga van arra, hogy **teljes körű, részletes, számára egyéniesített tájékoztatást kapjon egészségi állapotáról**, a javasolt vizsgálatokról, beavatkozásokról, ezek elvégzésének, illetve elmaradásának lehetséges előnyeiről és kockázatairól, tervezett időpontjairól, a lehetséges alternatív eljárásokról, az ellátás folyamatáról, várható kimeneteléről, valamint a javasolt életmódról.
- A betegnek **joga van megismerni a vizsgálatok és beavatkozások eredményét**, esetleges sikertelenségét vagy a várttól eltérő eredményt és annak okait. A betegnek joga van megismerni az **ellátásban közvetlenül közreműködő személyek nevét, szakképesítését és beosztását**.
- **Tájékoztatási jogáról a beteg lemondhat**, illetve arra más személyt, hozzátartozót írásban kijelölhet.

A beteg gyermek tájékoztatása

- kiemelkedő jelentőségű, hiszen az orvos rendelkezik a beteg egészségéről legtöbb információval
- **egyénesített formában**
- a gyermek számára érthető módon
- lelkiállapotára, életkorára és iskolázottságára tekintettel
- 16. életévét betöltött kiskorú véleményét ellátása kapcsán fokozottan figyelembe kell venni (**helyettes döntéshozót nevezhet!**)
- a hatályos törvényi szabályozás szerint az orvos **bizonyos esetekben eltekinthet a tájékoztatástól** (pl. gyermek pszichés állapota)
- a gyermek jogosult a kezelésével kapcsolatosan **kérdéseket feltenni – tájékoztatást kérni** (mikor, mi történik az ellátás alatt)
- gyermek tájékoztatásában az empátia és a türelem jelentős szerephez jut
- a szülő, törvényes képviselő megfelelő orvos-szakmai és egyéb terápiás szempontoknak megfelelő tájékoztatása mellett történik

A önrendelkezéshez való jog

<http://www.each-for-sick-children.org/>



Az önrendelkezéshez való jog

- A beteg szabadon döntheti el, hogy kíván-e egészségügyi ellátást igénybe venni, **mely beavatkozásokat kívánja elfogadni vagy elutasítani.**
- Esetenként a **beleegyezést vagy elutasítást írásban**, aláírva hitelesítve kell megtennie, melyet bármikor visszavonhat.
- **Nincs szükség a beteg beleegyezésére akkor**, ha az adott beavatkozás vagy intézkedés elmaradása mások egészségét vagy testi épségét súlyosan veszélyeztet, továbbá, ha a **beteg közvetlen életveszélyben van.**
- **Írásbeli nyilatkozat szükséges** a beteg szöveteinek, szerveinek bármilyen célú felhasználásához.

Az ellátás visszautasításához való jog

- Az egészségügyi ellátás visszautasításának joga akkor illeti meg a beteget, ha **az adott ellátás elmaradása mások testi épségét vagy életét nem veszélyezteti.**
- Életmentő vagy életfenntartó beavatkozás **csak gyógyíthatatlan és halálhoz vezető betegség fennállásakor utasítható el**, a törvényben előírt módon. A visszautasításra vonatkozó nyilatkozatot a beteg bármikor visszavonhatja.
- Az egészségügyi törvény lehetőséget biztosít arra, hogy cselekvőképes személy **előzetesen közokiratban rendelkezék esetleges későbbi cselekvőképtelensége esetére** az önrendelkezési jog gyakorlásáról, hogy helyette a beleegyezési, illetve visszautasítási jogot mely személy gyakorolja.

Megilleti-e a beteg gyermeket az önrendelkezés, ellátás visszautasításának joga?

A gyermek saját egészségügyi ellátását érintő véleményét figyelembe kell venni:

- Eütv. 16. § (5) Az egészségügyi ellátással kapcsolatos döntésekben a **cselekvőképtelen, illetve a korlátozottan cselekvőképes kiskorú beteg véleményét a szakmailag lehetséges mértékig** figyelembe kell venni.

Törvényes képviselő **NEM utasíthat vissza:**

- olyan ellátást melynek elmaradása esetén **súlyos vagy maradandó károsodás** következne be
 - ha mégis megtenné, **az egészségügyi intézmény pert indít a beleegyező nyilatkozat pótlása iránt bíróság előtt** (pl. onkoterápiai kezelések alkalmával) A kezelőorvos a bíróság jogerős határozatának meghozataláig köteles a beteg egészségi állapota által indokolt ellátások megtételére. **Közvetlen életveszély esetén** a szükséges beavatkozások elvégzéséhez bírósági nyilatkozatpótlásra nincs szükség. *(Rendőrhatóságot is igénybe vehet a kezelőorvos)*
- **életfenntartó, életmentő kezelés sem utasítható vissza!**

„ÉRETT KISKORÚ” 16-18 éves

<http://www.each-for-sick-children.org/>

OBOK
Országos Betegjogi,
Ellátottjogi, Gyermekjogi és
Dokumentációs Központ



- **lemondhat a saját tájékoztatásáról**, (kiv: ha betegsége természetét ismernie kell ahhoz, hogy mások egészségét ne veszélyeztesse)
- **megnevezheti** azt a cselekvőképes személyt, **aki jogosult helyette** a beleegyezés, illetve a visszautasítás jogát gyakorolni, illetve, akit tájékoztatni kell
- orvosi dokumentációba való betekintés jogának gyakorlására helyettes döntéshozót jelölhet meg
- a kutatásban való részvételhez saját beleegyezése is szükséges
- **nem jogosult visszautasítani** olyan ellátást, melynek elmaradása *súlyos maradandó károsodással járna*, valamint az *életfenntartó vagy életmentő beavatkozást*.

Az egészségügyi dokumentáció megismerésének joga

<http://www.each-for-sick-children.org/>

OSDK
Országos Betegjogi,
Ellátottjogi, Gyermekjogi és
Dokumentációs Központ



Pep

- A beteg **jogosult megismerni a róla egészségügyi dokumentációban szereplő adatait**, joga van ezekről tájékoztatást kérni, hiányosság, pontatlanság esetén jogosult annak **kiegészítését, kijavítását kezdeményezni**.
- A dokumentációval az egészségügyi szolgáltató, **az adatokkal a beteg rendelkezik**.
- A betegnek joga van az **egészségügyi adatokba betekinteni**, arról pedig a jogszabály által előírt módon és formában **másolatot kérni**. Költségtérítés mellett arra is lehetősége van a betegnek, hogy az egészségügyi adatairól összefoglaló vagy kivonatos írásos véleményt kérjen az őt ellátó egészségügyi intézménytől.

Cselekvőképtelen beteg

dokumentációjába való betekintési jog a **törvényes képviselőt illetik meg.**

Korlátozottan cselekvőképes kiskorú személy

dokumentációjába való betekintési jog a beteget, a 16. § (1) bekezdés a) pontja szerint megnevezett személyt (**helyettes döntéshozó**), ilyen személy **hiányában a törvényes képviselőt illeti meg.**

Az orvosi titoktartáshoz való jog

<http://www.each-for-sick-children.org/>



- A beteg jogosult arra, hogy az egészségügyi ellátása kapcsán az **egészségügyi és személyes adatait megfelelő módon kezeljék**, és azt csak kizárólag a törvényben meghatározott jogosultakkal ismertessék.
- A betegnek joga van ahhoz is, hogy vizsgálata és gyógykezelése során csak a kezelésében, **ellátásában részt vevő személyek legyenek jelen**, illetőleg azok, akiknek jelenlétéhez a beteg hozzájárul.
- A betegnek joga van megjelölni azt a személyt, **akit egészségi állapotáról, tájékoztathatnak, értesíthetnek**, illetve joga van ebből bármely személyt kizárni.
- A betegnek joga van arra is, hogy általa megjelölt személyeket **kizárjon az értesítési körből**.

I. Megilleti-e a beteg gyermeket az orvosi titoktartáshoz való jog?

- A kezelőorvos vagy az egészségügyi szolgáltató főigazgatója által megbízott személy hivatalos megkeresésre a **beteg gyermek állapotáról** a sajtót tájékoztathatja. *(kiv: törvényes képviselői tiltás)*
- A sajtónak tett nyilatkozat a **gyermek személyi adatait nem tartalmazhatja.**
- A sajtó tájékoztatását a szülő / törvényes képviselő írásban megtilthatja.

II. Megilleti-e a beteg gyermeket az orvosi titoktartáshoz való jog?

Orvosi titoktartás →

gyermek veszélyeztetettsége →

jelzési kötelezettség!

A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el – *a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében* - az **egészségügyi szolgáltatást nyújtók**, így különösen

- a védőnői szolgálat, a
- háziorvos, a házi gyermekorvos,

Veszélyeztetettség esetén: gyermekjóléti szolgálat

Bántalmazás elhanyagolás: hatósági eljárás kezdeményezése

149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

- nevelőotthonban élő gyermek fekvőbeteg ellátása
- ideiglenes megelőző távoltartás vagy megelőző távoltartás
- felügyeleti jog
- látlelet
- nagyszülők
- láthatás megvonása

A betegjogi képviselő feladat és hatásköre

- **segíti** a beteget jogai megismerésében, dokumentációhoz való hozzájutásban
- **segít** a betegnek panaszai megfogalmazásában
- **panaszt tehet** a hatáskörre, illetékességgel rendelkező szervnél
- **kapcsolatot tart** a működési területén lévő egészségügyi intézményekkel, szakfeladatot ellátó szervekkel
- jogosult az egészségügyi **szolgáltató területére belépni, az iratokba betekinteni, a dolgozóhoz kérdést intézni**
- tájékoztatja az egészségügyi dolgozókat a beteg jogokról
- **különös figyelmet szentel a kiszolgáltatott helyzetben lévőkre**
- a felek közötti vita békés megegyezésére törekszik (mediáció)



A betegjogi képviselő „eszköztára” – avagy a beteget megillető jogorvoslati lehetőségek

1. Szóbeli egyeztetés
2. Egyeztető vagy tisztázó megbeszélés
3. Intézményi belső vizsgálat
4. Szakhatósági vizsgálat:
 - Illetékes Kormányhivatal Járási Népegészségügyi Osztálya/Főosztálya (az alap és járóbeteg ellátására vonatkozó panaszok esetén)
 - Országos Tisztiorvosi Hivatal (fekvőbeteg orvos-szakmai kérdések)
5. Állami Egészségügyi Ellátó Központ – ellátási protokollokat érintő kérdések
6. Etikai Fórumok



KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

AZ ELŐADÁS ANYAGÁBAN FELHASZNÁLÁSRA
KERÜLTEK:

DR. DARÓCZY LINDA DIÁI
DR. KOVÁCS ERIKA DIÁI

KÉPEK: <http://www.each-for-sick-children.org/>

SZÉCHENYI  2020



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE